

WAAROM VERGROENEN LOONT

PROGRAMMABOEKJE

**MET
HANDIGE
TIPS**

DEZE BIJENKOMST WORDT MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

EINDHOVEN

PROGRAMMA

- 14:45 - 15:05 Ontvangst en welkomstwoord, *Karin Albers*
- 15:05 - 15:20 **Natuur overal en voor iedereen**
door Robert Kwak
- 15:20 - 15:35 **Hoe begin je met vergroenen?**
door Kim van der Leest
- 15:35 - 16:20 **Workshop ronde 1**
Groendaken
door Twan Janssens
- Kansenscan
door Jeroen Soontiëns
- De baten van groen
door Kim van der Leest
- 16:20 - 16:35 **Waarom vergroenen bedrijven?**
door Simon Dona
- 16:35 - 17:20 **Workshop ronde 2**
Gezondheid en groen tour over het GGZE terrein
door Rob Lammers
- Natuurinclusief bouwen en renoveren
door Robert Koolen
- De baten van groen
door Kim van der Leest
- 17:20 - 17:35 Afsluiting met panelgesprek
- 17:35 - 18:30 Netwerkborrel

ROBERT KWAK – VOGELBESCHERMING NEDERLAND

Robert Kwak was tot vorig jaar werkzaam bij Vogelbescherming Nederland als afdelingshoofd Bescherming en programmaleider Basiskwaliteit Natuur. Hij schreef samen met Jip Louwe Kooijmans het boekwerk 'Nederlandse Vogels in hun Domein'. Als kersverse pensionado is hij momenteel actief in het adviseren van organisaties en het geven van cursussen.

KIM VAN DER LEEST – VHG

Kim Van der Leest is een groene conceptontwikkelaar, bioloog en beleving-expert. Ze ontwikkelde de handleidingen Het Levende Gebouw en De Levende Openbare Ruimte over (semi)openbaar groen in opdracht van branchevereniging VHG.

SIMON DONA – DONA STEDENBOUW

Stedenbouwkundige Simon Dona is oprichter van DONA Stedenbouw, een adviesbureau dat adviseert bij ruimtelijke ontwikkelingen en opereert op raak-vlakken met economie, landschap, wonen en vrije tijd.

TWAN JANSSENS – COLLECTIEF DUURZAME DAKEN

Twan Janssens is directeur van Du Pre Groenprojecten. Hij groeide in 12,5 jaar tijd van werkvoorbereider naar hoofd Bedrijfsbureau. Daarnaast zit Twan in het collectief Duurzame Daken, die duurzame daken op maat creëren.

JEROEN SOONTIËNS – SOONTIËNS

Jeroen Soontiëns is directeur van bedrijf Soontiëns dat meerdere overkoepelende bedrijfstakken heeft, zoals Tuincentrum Soontiëns, Soontiëns Hoveniers, Soontiëns Stadsnatuur en Soontiëns Ecology. Deze zijn allen gevestigd in Eindhoven maar opereren door heel Nederland.

ROB LAMMERS – GGZE TERREIN

Rob Lammers is beleidsadviseur en centrummanager bij de GGzE. Hij zal je meenemen in de huidige stappen die zijn gemaakt binnen de GGzE met de Nederlandse Groene GGZ.

ROBERT KOOLEN – THE GREEN BUSINESS CLUB & HEIJMANS

Robert Koolen is voorzitter van de Green Business Club en werkzaam als directeur Strategie & Beleid bij Heijmans, waar hij verantwoordelijk is voor het duurzaamheidsprogramma.

WIST JE DAT?

Wist je dat je uit de natuur om je heen ook inspiratie kunt opdoen om bijvoorbeeld jouw product te innoveren, of je bedrijfsvoering te verduurzamen? Kijk voor meer info op www.biomimicrynl.org of www.asknature.org.

Kijk hier naar de meters die zijn gemaakt in de Eindhovense binnenstad ten behoeve van meer groen en klimaat-adaptatie: Groen en natuurinclusief in de Eindhovense binnenstad. (arcgis.com)

Maatregelen die je makkelijk kunt nemen voor vogels en vleermuizen rondom je gebouw vind je via de Checklist groen bouwen.

Hoe staat het met de verwachte hitte en wateroverlast op jouw locatie nu en in de toekomst? Bekijk het op de Klimaatatlas van Eindhoven. (arcgis.com)

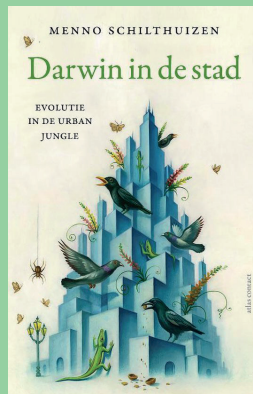
FILMTIP:
DE WILDE STAD
'ONGEZIENE NATUUR'

Maak je ambities meetbaar
met NLTerreinlabel

BOEKENTIP:

Ideën om biodiversiteit te ondersteunen voor uw locatie in Eindhoven vindt u via de Kansencard Biodiversiteit.

Kansencard Biodiversiteit

Inspiratieboekje 'Op naar een groen(er) Eindhoven'

Kijk eens op
www.bouwnatuurinclusief.nl
voor heel veel praktische informatie en tips!

TIPS OM TE VERGROENEN

DE VIER V'S

DE
TIPS VAN
ROBERT
(VBN)

1. Denk bij het realiseren van de Basiskwaliteit voor Vogels altijd aan de **drie V's: Voedsel, Voorplantingsmogelijkheden en Veiligheid**. Door bijvoorbeeld bij de aanleg gebruik te maken van inheems groen (voedsel), dichte struiken als meidoorn (nestgelegenheid en veiligheid) en luwe terreindelen (veiligheid). Ook vogelvriendelijk bouwen en aanbieden van nestkasten kan helpen. Raadpleeg de website van Vogelbescherming Nederland.
2. De **vierde V** levert een extra impuls voor de vogels, die van jouw terrein gebruik gaan maken: **Variatie**. Daarbij gaat het om variatie in begroeiing: van hoog naar laag, van dicht naar open, van jong naar oud en aanbod aan droge en natte situaties, zoals een waterpartij met natuurvriendelijke oever.
3. Ben je ook zo geïntrigeerd door al die vogelgeluiden en vooral welke vogel ze voortbrengt? **Download de app BirdNET!** Deze biedt de mogelijkheid zanggeluiden op te nemen en je vervolgens informatie te geven over het soort vogel. Neem natuurlijk altijd de kijker mee en check of het klopt door de vogel op te sporen!

DE NATUUR IN

DE
TIPS VAN
KIM

1. Uitzicht op groen is een van de eenvoudigste maatregelen om onze gezondheid te verbeteren, zonder ons gedrag te veranderen. Binnen 5 minuten zakt ons stresslevel. Ga voor **uitzicht op biodivers groen**.
2. **Contact met natuurlijke stimuli**, zoals bomen, bloemen, vogels en vlinders, trekken onze aandacht zonder dat dit veel moeite kost. Hierdoor houden we meer ruimte over voor andere taken.
3. Meer biodiversiteit is goed voor flora, fauna EN mens. Meer biodiversiteit leidt tot **minder ziekten en plagen**.
4. **Geluid** heeft grote invloed op de kwaliteit van de leefomgeving en ons welzijn. Groene daken, groene gevels en een begroeide bodem hebben een belangrijke invloed op hoe mensen lawaai en geluidsoverlast in de bebouwde omgeving ervaren.

Tijdens de workshop behandelt Kim 2 werkboeken van VHG met heel veel handige tips om je vergroening te starten!

TIPS OM TE VERGROENEN

DE
TIPS VAN
SIMON

ZICHTBAARHEID

1. Een fabriek uit de jaren '80 ziet er anders uit dan een fabriek van de toekomst. Geef jezelf de gelegenheid om je gebouw en inrichting daar op aan te passen. Nu worden terreinen nog vaak via oude principes ontwikkeld. Op BIC is het gebouw ontworpen met **moderne processen** tussen mensen en goederen in het achterhoofd. Dat heeft een fabrieksgebouw opgeleverd dat meer dan 40% ruimte bespaart ten opzichte van traditionele bedrijventerreinen. Ruimte die je kunt inzetten om kwaliteit aan je omgeving te realiseren voor mens en natuur. Bedrijven krijgen daarmee een hele andere identiteit en beleving.
2. Als het werven en binden van talent de meest strategische opgave van een bedrijf is, betekent dit dat je ervoor moet zorgen dat je **zichtbaar** bent. Medewerkers moeten zien dat je een fijne plek om te werken biedt. Het ontwerp van de buitenruimte en de locatie zijn belangrijker dan ooit. De plek doet er toe!
3. **Samen bereik je meer.** Als je als bedrijf alleen de ambitie hebt om je omgeving te vergroenen dan wordt het knap lastig. Als je het samen doet, wordt het veel interessanter. Vergroenen kan aanleiding zijn om meer met elkaar te delen, en vaak wordt de kwaliteit van activiteiten beter als je het samen doet.

GROENBOOST

DE
TIPS VAN
JEROEN

1. Liggen er **tegels** waar niemand overheen loopt? Dan horen die er niet, dus haal ze er lekker uit! Let wel op: onder de tegels ligt een bepaald soort zand waar geen normale planten in kunnen groeien. Verwissel daarom het zand en zorg dat dit minimaal 30 cm diep is.
2. Een **geveltuintje** aanleggen mag overal; deze zijn 1,5 tegel breed, langs een gevel. Er kan subsidie worden aangevraagd bij de gemeente. Zij hebben de subsidie 'Tegel eruit, groen erin' en 'afkoppelen van verhard oppervlakte van het riool'. Je kan deze subsidies ook combineren met elkaar.
3. Op elk terrein moet eigenlijk een **boom** staan. De groenimpact van een boom is veel groter dan laagblijvende beplanting. Bomen geven onder anderen structuur aan een ruimte en hebben invloed op de temperatuur. Plant het liefst zoveel mogelijk verschillende bomen!

De gemeente heeft **3 subsidies** op het gebied van vergroenen. Tegel eruit, groen erin, het afkoppelen van de riolering en groendaken. Check het hier:

TIPS OM TE VERGROENEN

COMBINEREN VERGROOT EFFECT

DE
TIPS VAN
TWAN

1. Combineer onderdelen als dakafdichting, zonnepanelen en groeninrichting voor een groter effect. De **levensduur** van dakafdichting en de **opbrengst** van zonnepanelen wordt vergroot door deze gezamenlijk met een groendak uit te voeren.
2. Kies je voor een groendak maak deze dan echt een onderdeel van de totale groeninrichting op het terrein. Zo kunnen ze elkaar versterken en zorgen voor een **grotere biodiversiteit**. Dat zal weer bijdragen aan de gezondheid, werkplezier en productie van de werknemers.
3. Bij een groendak wordt vaak gedacht aan een extensief dak met enkel sedum beplanting. Maar denk ook eens aan de mogelijkheden voor een **multifunctionele daken** en creëer een pauze of vergaderplek.

MENSEN BETREKKEN

DE
TIPS VAN
ROB

1. Ga in gesprek met je **eigen medewerkers/ gebruikers**. Wat zouden zij willen? Waar liggen hun behoeftes en wensen? Laat mensen zelf kiezen. Zo wordt het draagvlak groter.
2. **Zoek partners!** Betrek de omgeving van een stad als Eindhoven; Samen voor Eindhoven is een interessante partner. Zoek vooral partners waarin je voor beiden een win-win situatie kan creëren.
3. **Bouw een netwerk op.** Ga bij bedrijven langs en vraag of ze je kunnen helpen. Er zijn genoeg mensen die materiaal ter beschikking willen stellen om je te helpen.
4. Laat je medewerkers of cliënten **meehelpen** met bouwen en ontwikkelen. Geef ze niet alleen een stem, maar laat ze het ook mee uitwerken.

TIPS OM TE VERGROENEN

VERNIEUWEN OF VERBETEREN?

DE
TIPS VAN
ROBERT
(GBC)

- 1. Analyseer** bestaande situaties en bouw daarop voort. Het is beter om bestaande kwaliteiten van een gebied te benutten en aan te vullen dan vanaf de tekenafel een gebied in te richten.
- 2. Plak geen pleisters** maar pak het structureel aan. Voor natuurinclusief bouwen is de samenhang tussen planten en dieren zowel in de ruimtelijke context als in de tijd essentieel.
- 3. Stel ambities** op basis van wat mogelijk is. Natuurinclusief bouwen is meer dan een nestkast ophangen. Er is veel mogelijk; groene daken, houtwallen, infiltratievelden, bloemenakkers.

VOOR DE TOEKOMST

DE
TIPS VAN
TREFPUNT
GROEN

1. Bij nieuwbouw of verbouw - stel jezelf de vragen: Welke dieren leven hier in de omgeving en hoe kunnen zij het nieuwe gebouw/ terrein gebruiken? Wat is de plek in het **oorspronkelijke landschap** en welke beplanting past daarbij? Neem je bevindingen mee in de randvoorwaarden voor het nieuwe ontwerp.
2. Ga altijd voor **meervoudige waarde-creatie**. Past er ergens groen? Geef dat groen dan ook waarde voor waterhuishouding, voedsel voor insecten of vogels of mensen, voor beschutting tegen wind of zon, voor geluidsdemping, voor luchtzuivering, als aantrekkelijke ontmoetingsplaats. Hoe meer doelen, hoe beter.
3. Plant je bomen? **Vergeet de bodem niet!** Bomen zullen nooit mooi uitgroeien als ze in een verdichte bodem en te kleine groeiplaats staan. Een dergelijke bodem neemt ook geen water op. Zorg voor een boom voor de toekomst doe je door te zorgen voor zijn ondergrondse groeiplaats.
4. Kies een **hovenier of beheerder** die biodiversiteit hoog in het vaandel heeft staan. Heeft hij kennis van biodiversiteit en bijvoorbeeld inheemse planten? Geef verder voorkeur aan hoveniers die geen kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt.

TIPS OM TE VERGROENEN

DE TIPS
VAN DE
GEMEENTE

GROENE AMBASSADEUR

1. Kies een **groene ambassadeursoort** voor je bedrijf. Help deze soort op en rond je bedrijf. Leuk voor de medewerkers en goed voor deze soort, maar ook voor meeliftende soorten.
2. Ga niet uit van '**netheidsbeelden**', maar kies voor een natuurlijke uitstraling. Dat kan ook schelen in de onderhoudskosten. Kies voor verschillende inheemse planten waar veel insecten op afkomen. Ook de vogels profiteren hiervan mee. Als je struiken gebruikt die bessen hebben en/of lekker ruiken genieten je werknemers er ook van. Win-Win.

Zoek je meer info over het vergroenen van jouw terrein? Kijk op www.ivn.nl/groene-bedrijventerreinen

Met *Vergroen je Leven* kun je zelf aan de slag of je relaties inspireren met een groen presentje. Maak kennis met Tegeltje Groen, Metertje Groen en Bolletje Bloem, elk verkrijgbaar in meerdere thema's.

NATUURLIJK GROEN

DE
TIPS VAN
KARIN

1. Laat het groen aansluiten bij de **bodem en de omgeving**. Kies beplantingen en soorten die passen bij de plek!
2. Gebruik **inheemse soorten** uit de streek. Zowel voor bomen, struiken als overige planten is dan de waarde voor de natuur veel hoger! Ook de kosten van aanschaf en beheer zijn dan lager. Winst voor iedereen dus.
3. Maak gebruik van **onbehandeld dood hout**, bijvoorbeeld voor hekjes, fietsenstallingen, weren van auto's of als 'kunstwerk'. In dood hout kan namelijk heel veel leven. Ook takkenrillen vormen belangrijke dekking voor bijvoorbeeld egels.

We dagen je uit!

**Start met vergroening en leg plan,
uitvoering en resultaten vast. We zetten
de mooiste initiatieven in het zonnetje via
onze kanalen.**

Laat zien dat vergroenen loont!

Waarom vergroenen loont

Dit project wordt mogelijk gemaakt door Gemeente Eindhoven en Trefpunt Groen Eindhoven.

Met medewerking van Karin Albers van Naturio en de Eindhovense Stamtafel Biodiversiteit.

Dit is een uitgave van:

Trefpunt Groen Eindhoven en Gemeente Eindhoven
info@trefpuntgroeneindhoven.nl